

CODE DANZIG

‘Dieser verdammte
holländische Militärattaché
war der schlauste von allen.’

Erik Swaving Dijkstra

Uitgeverij **uSh** STILI NOVI

Deel I - Ontkenning

1948	7
Naar Berlijn	15
Het gezantschap	31
Een Duitse informant	50
De eerste waarschuwing	55
Nazomer '39	67
Ziende blind	78
Het oog op het westen	90
Wederzijds wantrouwen	94
Cassandra in Berlijn	106
Op een presenteerblad	118

Deel II - Aanval

De windrichting draait	125
Stilte voor de storm	142
Een verdachte uitnodiging	151
Aanvang slotakte	159
Het weekend	165
Maandag 6 mei 1940	175
Dinsdag 7 mei 1940	184
Een dag respijt	195
9 mei 1940	200
Nawoord	237

Dinsdag 7 mei 1940

Welgeteld vier uur slaap had hij gepakt. De slappe houding van de Belgen, terwijl het Uur U naderde, vrat zo aan hem dat hij eenmaal in zijn bed nog anderhalf uur woelde, opstond, weer ging liggen en zich bleef omdraaien. Uit pure vermoeidheid viel hij rond drie uur in slaap en werd bij het aanbreken van de dag weer wakker. Daarna vatte hij de slaap niet meer, de adrenaline zorgde ervoor dat hij meteen aan stond. Hij schoot zijn kleding aan en ging per taxi naar het gezantschap.

Ondanks het vroege tijdstip trof hij De Beus al aan en samen dronken ze een kop koffie. Er was nog geen secretaresse aanwezig, ze waren aangewezen op hun eigen vindingrijkheid. Met een restant gemalen koffie in de aanslag ging De Beus aan de slag met een fluitketel. Na het nodige gevloek en getier stonden er uiteindelijk twee dampende koppen op het bureau van Sas. In stilte genoten ze van het ochtendritueel, ze leken beiden te beseffen dat de realiteit van de dag meteen het moment zou verstoren zodra er een woord zou worden gesproken.

Uiteindelijk was het De Beus die de stilte verbrak. ‘Wat denk je? Oog van de storm?’

‘Ik weet het niet. Het hangt van deze ochtend af denk ik. Alles wat er gebeurt is een aanwijzing op zichzelf.’

De Beus knikte.

‘Maar ik ben er niet gerust op. Er moet nog een list volgen. Een streek. Ze zullen toch op een of andere manier proberen om zich zonder wapengekletter de boel toe te eigenen. Als we meegaan met de Belgen zal die nota Den Haag moeten bereiken voordat ze de grens oversteken.’

‘Iemand zal het ultimatum moeten brengen inderdaad. Een geloofwaardig iemand.’

‘Precies.’ Hij nam een slok koffie en staarde nadenkend weer voor zich uit.

De ochtend verstreek verder in volledige rust, totdat er op zijn deur werd geklopt. Het was opnieuw De Beus, met een notitieblok in zijn hand. Daar waar hij echter normaal gesproken meteen de vloer opeiste, leek hij nu opvallend rustig en bedachtzaam. Er was iets.

‘Ontwikkelingen?’

De Beus bleef gericht op zijn notitieblok en wreef over zijn kin. ‘Ik ben gebeld door het Auswärtiges Amt. Men heeft op stel en sprong visa nodig.’

‘Onmiddellijk?’

‘Ja, onmiddellijk.’

‘Hebben ze een reden gegeven?’

‘Nee, behalve dat ze dringend naar Nederland moeten.’

Hij bestudeerde de blik op De Beus’ gezicht. Peinzend leek de meest treffende omschrijving. ‘Om wie gaat het? Bekenden?’

De Beus wendde zijn blik weer tot zijn notitieblok. ‘Laat mij eens kijken. Het gaat om de heer Von Kühlmann.’

‘Nooit van gehoord.’

‘Ik ook niet. Vervolgens hebben we de heer Todt.’

‘Van de snelwegen?’

‘Ja, dat is de bouwmeester van Hitler. Curieus. Die zou zijn tijd hier nuttiger kunnen besteden. Het meest verbaast mij echter een zekere heer Kiewitz.’

Sas keek hem niet-begrijpend aan.

De Beus hield het notitieblok als een soort spreekstalmeester voor zich en stak zijn borst vooruit. ‘Dat is de Gesänder in der Reichskanzlei des Führers!’

‘Een hele mond vol.’

‘Ja, tamelijk indrukwekkend. Maar als figuren van dit kaliber op stel en sprong naar Den Haag moeten afreizen, terwijl wij weten dat denkkelijk voorafgaand aan de aanval een ultimatum wordt uitgebracht, dan ruik ik onraad ja. Dat was toch wat jouw vertrouwde relatie aankondigde?’

Sas bladerde door een stapel papieren op zijn bureau.

‘Hier.’ Hij hield een telegram in zijn hand en begon de tekst op te lezen. “Ultimatum op zeer korte termijn is waarschijnlijk”. Dit stuurden we gisteren naar Den Haag.’ Amper twaalf uur geleden, schoot het door zijn hoofd. Het leek alweer een week terug. Hij legde het papier omgekeerd terug op de stapel.

‘Exact. Dit zou zomaar eens de boodschapper kunnen zijn. Met die andere figuren als afleidingsmanoeuvre. En ze willen onmiddellijk vertrekken.’

‘Zodat die Kiewitz morgenvroeg, voordat de dag begint, het ultimatum kan uitreiken zeker?’ Sas ordende de puzzelstukjes snel.

‘Ik bedenk nu overigens ook dat het Auswärtiges Amt aangaf dat ze willen vliegen,’ zei De Beus.

‘Goh, wat dapper. En dat in het luchtruim van een neutraal land dat gewapend zijn neutraliteit verdedigt. Ik zou toch een schietgebedje doen voordat ik die kist in zou stappen.’

‘Ongebruikelijk inderdaad. Hóógst ongebruikelijk.’ Een sardonische lach krulde rond de mond van De Beus.

‘Wat ga je nu doen. Hun verzoek inwilligen?’

‘Daar ontkom ik uiteindelijk niet aan, maar voor die tijd vertragen, vertragen en nog eens vertragen, uiteraard. Ik heb al aangegeven dat ik niet zomaar visa kan verstrekken maar toestemming moet hebben van Den Haag. En dat wij deze gaan vragen.’

‘En dat heb je gedaan?’

‘Nog niet,’ sprak De Beus tevreden. Over een uurtje of iets dergelijks. Ik ga niet nu het braafste jongetje van de klas zijn, terwijl de Duitsers niets anders doen dan onze visumaanvragen saboteren. Nu kunnen we even een aantal hoge heren laten voelen hoe dat is.’ Triomfantelijk kruiste De Beus zijn armen. ‘Ik houd je op de hoogte.’ Na een vrolijk knikje draaide hij zich om. ‘Heerlijk dit. Even terugpakken.’

Sas hoorde hoe De Beus fluitend de gang in liep, en gniffelde. De spanning was even gebroken.

‘Post, je kent mijn stem, ik ben het, Sas in Berlijn. Ik heb nog maar één ding te zeggen: morgenvroeg, bij het aanbreken van de dag.’ Hij pauzeerde een seconde. ‘Hou je taai!’
‘Brief 210 ontvangen dus?’, klonk het krakerig uit de hoorn.
‘Ja, brief 210 ontvangen, ik ben honderd procent zeker.’

De aanval op Nederland werd 19 keer vastgesteld en de waarschuwingen van Sas leken keer op keer loos alarm. Tot 9 mei. Die avond onderschepte de Gestapo de gesprekken van Sas met het Algemeen Hoofdkwartier in Den Haag. Iedere seconde dat hij de lijn openhield, was het risico groter dat er een Duitse interventie op het gezantschap zou plaatsvinden.

Het rotsvaste vertrouwen dat Nederland door zijn neutraliteit buiten de oorlog zou kunnen blijven, brokkelde in 1939 af. Men wilde een extra paar ogen in Berlijn. Majoor Sas was door zijn studie aan de Kriegsakademie begin jaren '30 de ideale kandidaat om als militair-attaché opnieuw op het gezantschap in Berlijn te stationeren. Hans Oster, die hij op de Kriegsakademie leerde kennen was inmiddels een hoge officier bij de Abwehr, de Duitse militaire geheime dienst. Uitgerekend hij informeerde Sas in het geheim over de aanvalsplannen van zijn land.

Sas getuigde eenmalig voor de parlementaire enquêtecommissie. Dit was aanleiding voor een reeks vervolgvragen van diverse betrokkenen.

CODE DANZIG

Een spannend relaas van begin tot eind over ‘onze man in Berlijn’.

Erik Swaving Dijkstra schrijft regelmatig voor juridische en fiscale tijdschriften. **CODE DANZIG** is zijn debuut als schrijver van een historische roman.

CODE DANZIG

240 pagina's
Paperback
€ 19,90
www.stilino.nl